

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 43/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om social kreditgivning, lag om ändring av socialvårdslagen samt lag om ändring av 3 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 september 2002 en proposition med förslag till lag om social kreditgivning, lag om ändring av socialvårdslagen samt lag om ändring av 3 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (RP 142/2002 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Eija Koivuranta och projektchef Pirjo Sarvimäki, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Arja Manner, justitieministeriet
- professor Olli Mäenpää
- juris licentiat Maija Sakslin
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om social kreditgivning. Kommunen kan ordna med social kreditgivning i den omfattning den beslutar. Social kredit kan beviljas en person som på grund av låga inkomster och små tillgångar inte har någon annan möjlighet att få kredit på skäliga villkor och som kan klara av återbetalningen av en sådan kredit. I propositionen ingår dessutom förslag till lagar om ändring av socialvårdslagen och 3 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003. De föreslagna lagarna avses träda i kraft i början av 2003.

I motiveringen till lagstiftningsordningen bedöms de föreslagna bestämmelserna med tanke på jämlikhetsbestämmelserna i 6 § och rättsskyddsbestämmelserna i 21 § i grundlagen. Regeringen anser att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Men på grund av att saken lämnar rum för tolkningar är det enligt regeringen tillrådligt att utlåtande inhämtas av grundlagsutskottet under behandlingen i riksdagen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Jämlikhet

Enligt 2 § 1 mom. i lagförslaget om social kreditgivning är det fråga om en frivillig uppgift för kommunen. Om kommunen beslutar ordna social kreditgivning bör den slå fast villkoren för social kredit med hänsyn till vad som bestäms i lagen. Om villkoren för social kredit föreskrivs i 4 §.

Möjligheten att få social kredit kan variera från kommun till kommun. Det betyder särbehandling av kommunernas invånare beroende på om kommunerna beslutat ordna social kreditgivning eller inte. Men kreditgivning av detta slag är avsedd som ett komplement till andra former av social trygghet, inte minst socialservice och utkomststöd. Sociala krediter ingår inte i de rättigheter som är tryggade i 19 § i grundlagen. Denna kompletterande form av social trygghet lämpar sig som frivillig uppgift för kommunerna, framför allt med hänsyn till att 121 § i grundlagen tryggar kommuninvånarnas självstyrelse, som kan resultera i betydande kommunvisa skillnader i frågor som omfattas av självstyrelsen. Förslaget är inte problematiskt med tanke på jämlikhetsbestämmelserna i 6 §.

Begränsning i rätten att söka ändring

I ett beslut av förvaltningsdomstolen om social kredit och kreditbeloppet får enligt 49 § 1 mom. i det andra lagförslaget ändring inte sökas genom besvär. Den kreditsökande kan därmed få myndighetens beslut upptaget till behandling i förvaltningsdomstolen, men fortsatta besvär hos högsta förvaltningsdomstolen är inte möjliga.

Rätten att söka ändring tryggas enligt 21 § 2 mom. genom lag. Rätten att söka ändring är en huvudregel i grundlagen som det visserligen går att föreskriva mindre undantag från genom lag (se RP 309/1993 rd, s. 74/II, GrUU 12/2002 rd, s. 6/I).

Den föreslagna begränsningen i rätten att söka ändring riktar sig mot förvaltningsdomstolens beslut i frågor som är noggrant avgränsade i lag och som enligt 4 § i det första lagförslaget gäller beviljande av behovsprövade förmåner. Med hänsyn till sökandens rättsskydd är det inte nödvändigt att hålla möjligheten till fortsatta besvär öppen (se GrUU 19/2002 rd, s. 3/II). Begränsningen i rätten att söka ändring inverkar inte på lagförslagets behandlingsordning.

Andra faktorer

Innan social kredit beviljas skall det enligt 10 § i det första lagförslaget redas ut om sökanden har rätt att få utkomststöd och förebyggande utkomststöd. Det faktum att någon får utkomststöd skall inte hindra att han eller hon beviljas social kredit och krediten skall å andra sidan inte leda till att utkomststödet minskar. Detta syfte med bestämmelsen framgår inte helt klart av 10 §. Enligt utskottet är det skäl att överväga om det inte i paragrafen för klarhetens skull bör stå att social kredit inte ersätter vars och ens i 19 § 1 mom. i grundlagen tryggade oundgängliga försörjning.

Enligt propositionens motivering kommer eventuella tvister om avtalet mellan kommunen och kredittagaren förmodligen att behandlas i allmänna domstolar. En kommunal myndighets beslut om att bevilja kredit grundar dock ett ofientligt rättsligt rättsförhållande. Tvister om kredit eller avtal som ingåtts för att genomföra kreditbeslut skall således enligt 51 § socialvårdslagen avgöras av förvaltningsdomstolen. För tydlighetens skull bör detta nämnas i lagen.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför som sitt utlåtande

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 24 oktober 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
medl. Tuija Brax /gröna
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Saara Karhu /sd
Johannes Leppänen /cent

Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Sami Manninen.